

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek; ako : : je ta dan praznik, dan poprej. : :

Cena jim je za celo leto 8 K, za pol leta 4 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 8-50 K, za Ameriko 9-50 K. List in oglasi se plačujejo naprej.

: Vse dopise, naročnino in oznanila : : sprejema tiskarna J. Krajec nasl. :

Naš kmet in slovensko gledališče.

Ali je istina, da se slovenskemu kmetu nič ni brigati za obstanek slovenskega gledališča?

Ali je pravo pogodil oni krivi prerok, kateri še dandanes gospodari v deželnem dvorcu na škodo in v sramoto narodu in deželi, ki je ljudstvu v uho trobil, da mora kmetu biti gledališče deveta briga, da se zanj zanima le meščan, torej naj le mestni „škrič“ trpi vsa bremena povzročena po tako dragem zavodu?

Po mojem trdnem uverenju so te baže govoričenja očitno krivovertstvo ter njim nasproti je golo dejstvo, da ima od razvoja dobrega slovenskega gledališča jasno duševno in gmotno korist tudi priprosti naš kmet celo v najbolj skriti siromašni vasi naših Gorjancev! In zakaj?

Pred vsem, ker je dobro narodno gledališče neprecenljiva šola za slehern narod. Naglašam: dobro gledališče! Vem, da se šestokrat predstavljajo na odrih celo znamenitih gledališč slabe, ničvredne igre, katere v obraz bijejo moralnemu in verskemu čutu ter kvarijo zlasti nežno mladino in nedolžno ženstvo. A to so izrodki in nič ne dokažejo napram prej izrečeni trditvi. Zatreti treba take izrodke, zabraniti igre, zaleče ljudsko vero in moralo in gojiti v našem gledališču ono umetnost, katera ostane vzvišena, bodisi da v pretresujoči drami predstavlja tragiko človeških strasti, bodisi da v veseloigrski sliki človeške slabosti in občinstvo zabava, šibajoč sodobne budalosti in smešnosti. Tako gledališče — in le tako hočemo imeti za naš zdravi narod — je prvovrstna šola. V njem in po njem se razvija in popolnuje jezik, razširja se socialna izomika, katero žal tolikokrat pogrešamo v našem narodu, um se bistri in srce se blaži. Smelo trdim, da jedna v istini dobra gledališka predstava šestokrat več zaleže v vzgojevalnem smislu nego celo poletje slabega šolskega pouka. Dobro narodno gledališče je uprav ugledna narodna šola!

Da pa mora tak, na višku današnje izomike stoječi zavod stati premnogo denarja, je očitno. Šole stanejo, — to zna dandanes uže zadnji kmetič v najbolj zastalem gorskem kotičku, a isto tako je prepričan, da ta denar ni tja vižen, ako je le šola dobra ter svojemu namenu primerno zasnovana.

Z druge strani se pa mora tudi trditi, da gledališče koristi celo v gmotnem oziru. Priznavam sicer, da ima največ materijelne dobička od njega baš oni kraj, kjer se nahaja tak zavod. Čisto umevno je v danem slučaju, da bo slovensko gledališče največ gmotnega haska donasalo naši beli Ljubljani. A nekaj tega blagoslova razlije se tudi na ostale pokrajine, tako da ga postane deležen ves slovenski narod. In zakaj? Jasno dejstvo je, da v celi svetovni zgodovini ne najdemo nobenega kulturnega naroda brez razvite dramatike, brez lastnega gledališkega odra. Nič manj pa je utemeljena praktična skušnjava, da sta kultura in bogastvo nerazdružna spojena in zvezana nobenega kulturnega naroda, kateri bi bil siromašen, ravno tako ne, kakor ni dobiti v istini revnega naroda z razvito izomiko. Nikakor ni prazna beseda, ako zakličem vrlemu slovenskemu kmetu: „Za svojo lastno materijelno srečo delaš, za boljšo prihodnost skrbiš svojemu zarodu, ako denarno prispevaš k vzdrževanju toliko nam potrebnega slovenskega gledališča!“

Krasen vzgled v tem oziru daje nam bratski češki narod. Med treznimi opazovalci dandanes pač ne more biti nobenega dvoma več, da gre med vsemi plemeni avstro-ogrške monarhije prvenstvo češkemu narodu. V kulturnem in umstvenem pogledu dandanes Praga visoko nadkriljuje bedastolahkoživi Dunaj. Krono in sklepni kamen narodni svoji kulturi so si pa postavili Čehi pred 50. leti, ko so na vltavskem obrežju začeli zidati svoje krasno „Narodni divadlo“, svoje impozantno gledališče. Premnogo Slovencev bilo je v žarnih letošnjih majniških dnevih pohitelo v zlato Prago, prisostvovati veličastvenemu slavju, s kojim je češki narod obhajal zgodovinski dan pričetka svoje gledališke zgradbe. Narod

češki v svoji celoti se je zavedal, kak pomen da ima za njegov kulturni razvoj oni krasni dom, katerega je požrtvovalnost vseh slojev češkega ljudstva sezidala svoji dramatici in svojemu gledališču.

„Narod sobě“, „Narod sebi“, — možati ta dopis blesti se nad zastorom praškega narodnega gledališča. Pri ustvaritvi monumentalne te zgradbe udeležil se je z redko požrtvovalnostjo v prvi vrsti češki kmet, — nihče se ni izključil, bogati posestnik in revni bajtar, imovita kmetica in priprosta dekla, vsak po svoji moči so prihiteli in se prizadevali, podpirati ponosno to zgradbo, živi dokaz češke zavednosti in žilavosti!

In pri nas! Nam se sedaj ne gre za to, da bi morali šele sezidati novo slovensko gledališče. Imamo ga ter za silo še shajamo ž njim. Ali na tem nam je, da osiguramo slovenski vili, tako rekoč uže na smrt obsojeni po brutalnosti slovenski kulturi sovražnega samodržca v deželnem dvorcu njen obstanek, da zagotovimo ohranitev slovenskemu gledališču.

Da se doseže ta namen, osnoval se je v Ljubljani poseben konsorcij, sestavljen iz uglednih zastopnikov vseh narodnih strank. Prišel je z nabiranjem deležev in daril in uspeh je dosedaj zelo ugoden. Tudi v Novem mestu sestavljen se je na željo ljubljanskega konsorcija poseben krajevni odbor, kateri bo po mestu in bližnji njegovi okolici zbiral doneske. Čim več jih dobimo, tem bolj bomo koristili narodni stvari, kajti „sebi daje in svojim otrokom“, kedor prispeva k zbirki za vzdrževanje slovenskega gledališča!

In torej se obračam imenom novomeškega krajevnega odbora do našega kmeta. Od nekdanj bil sem si v svesti, da je najkrepkejša opora našemu narodnemu životu, da je trdna podstava boljši naši bodočnosti baš oni zdravi, svežekrvni kmetski stan, s katerim se po pravici ponaša naša dežela in naš narod. — Uverjen sem, da se dolenski kmet skaže tudi pri tej priliki!

Na KAMNU, 8. julija 1918.

Fran pl. Šuklje.

Ruski kmetje in boljševiki.

Sedanje razmere v Rusiji so nam oddaljenim vsled vojnih homatij in hitro se menjajočih pojavov zelo nejasne. Vrši se veliki socialni prevrat. Revolucija je dosedanja državni in družabni red prekucnila, a novega zadovoljujočega, na pravičnosti slonečega ne more upostaviti. Podirati je lažje nego zidati. To se kaže pri vladi boljševikov, katera se zdaj maje na vseh koncih in krajih. Socialistični agitatorji so ljudstvu slikali veliko srečo in zadovoljnost v novi, po njihovih načelih zgrajeni državi. A kar za petami sledi razočaranje. Strašna lakota po mestih je prebivalstvu odprla oči glede osrečevanja novodobnih reformatorjev. Zdaj so tudi meščani nezadovoljni, medtem ko so kmetje že napol v razdoru z Leninom in Trockijem, ki sta sedanja merodajna oblastnika. Odkod izvira, da so tudi kmetje, ki so skupno z vojaki, delavci in židi izvršili prevrat, postali drugačnega mnenja?

Na to odgovarja primeren članek „Grazer Volksblatt-a“ št. 320, ki pojasnuje vzroke novjših dogodkov v Rusiji. Dober poznavalec ruskih razmer piše: Prvo delo boljševikov je bilo razlastenje veleposestva. To je že po velikoruskem ozemlju dovršeno. Toda poskus boljševikov, da bi se na razvalinah veleposestva upostavil agrarni komunizem ali skupna lastnina zemlje, se ni posrečil. Boljševiki so ukrenili, da naj zemlja, ki je bila last plemstva, kapitalistov in cerkve, preide na agrarne odbore, ki jih naj izvoli vse kmečko ljudstvo. Ti odbori naj posameznim družinam zemljo razdele samo za uporabo, ne pa kot lastnino, in sicer po enakih delih. To pa je bil stari program socialnih revolucionarjev, ki so ga socialni demokrati zmiraj pobijali kot neizpeljivega in nevarnega za tehničen napredek poljedelstva. V poteku revolucije so boljševiki — zapustivši stari nauk soc. demokratov — prevzeli agrarni program revolucionarnih socialistov in

Iz dnevnika slovenskega častnika v svetovni vojni.

Po dnevniku + Janka Muha.

(2.)

Povsod je gladko zasneženo, kakor bi tu nikdar ne bilo ne zida, ne koč. Pririnejo jo kakih 50 korakov daleč, kar potegne močan veter in nam zapre dihanje. Vsi trije pademo na tla, da nas vihar ne vrže po strmem bregu in da pridemo do dihanja. In zdaj? Ali gremo naprej? Ne, nazaj! Moža imata še manj poguma, nego jaz. Vrnemo se v koč. Seveda pridemo tja vsi zasneženi in premrli, kakor bi bili že najmanj dve uri v snegu in mrazu.

Službo bi moral jaz že oddati, a kadet Tihiy, ki naj bi jo prevzel, je doli pri drugem vodu. V službi moram torej ostati, dokler ne obvestim svojega naslednika. A kako priti do njega?

„Moža, ali gremo še enkrat?“ vprašam, ko smo se nekoliko oddahnili. „Bog zna, kako se imajo na levem krilu — doli pri

prvem in drugem vodu!“ Tako nezaupno me pogledata, tako dvomljivo odgovorita: „Gospod kadet, ne bo šlo! Pa če ukažete, seveda greva!“

Domislil sem, da ima službo podčastnika moj četovodja Vončina. On je pogumen. Ako je sploh mogoče priti ž njim bova prišla. Grem torej do njega. Vhod v skladišče, kjer je stanoval Vončina, so med tem časom že toliko odkopali, da sem mogel priti notri. Vončina je bil že pokonci. Pojasnim mu, za kaj se gre. Pogumno mi odvrne: „Grem in tudi upam, da jo pririneva do prvega voda, do tretjega je pa nemogoče priti.“

Poskusiva. Saj gre!... Priveda do mesta, kjer smo bili prej mi trije. En sunek — sva že na tleh za zidom, ki ga še košček moli iz snega. Vrneva se... Po kratkem oddihu poskusiva vnovič ter pririneva do oddelka strojnih pušk. Skozi to barako imava prihod do drugega voda. Kje je prehod?... Pač, mala luknjica je tam, kjer bi morala biti vrata. Ali bo šlo?... Preko luknje visi cel plaz snega.

Ako se ravno utruga, me zasuje. Bog ve, če pridem še na svetlo...

Ura kaže že eno čez polnoči. Lepa je ta! Janko, mesto ene ure, imaš službo že tri debele ure, a naslednika še nisi obvestil, še boš v službi.

Veter je nekoliko ponehal. Vončina se spusti tja doli proti luknji in kmalu se oglasi, da je v kritju. Na to zdrsnem še jaz za njim in oba stojiva v baraki. Toda izhod na drugi strani je popolnoma zasnežen. Le z veliko težavo skobacava iz koč ter gaziva sneg zdaj do kolen, zdaj do pasu. Konečno dospeva do drugega voda. Kje je prva koč poveljnika Erjavca? Pod snegom! Vojak koplje jamo v snegu trdeč, da bo prišel do vrat. Morda bo zadel. „Le pridno kopljite, pošljem pomoč!“ mu velim in z Vončino greva dalje vsak svojo pot, Vončina k prvemu vodu, jaz pa k straži drugega voda po pomoč. Nekako neradi se spravijo ljudje na delo. Res, prijetno ni v takem vremenu stati na straži, sedaj pa še sneg odmetavati. Treba je bilo nekaj ostrih besed, predno so se ljudje spravili k delu.

Tudi Vončina se vrne s poročilom, da ljudje nočejo na delo. To me razburi. Sam hitim k prvemu vodu. S svojim nastopom in s krepkimi besedami sem dal na znanje, da se ni šaliti. Narednik se izgovarja, da so ljudje utrujeni. Poučil sem ga, da ne sme nihče poznati utrujenosti, kadar je treba pomagati bližnjemu v nesreči. Narednik zdaj res določi nekaj mož za pomoč.

S temi možmi se vrnem na prejšnje mesto. Ljudje kopljejo in kopljejo, a o koč in vhodu ni sledu. Še-le čez kako uro zasledimo votlino, kjer naj bi bil vhod v koč. (Ta koč je namreč v neki votlini, popolnoma v skalovju.) Pridemo do vrat in zakličemo Tihiy-ja in Pakiža. Odpreta nam in izpovesta, da nista slutila, kaj se je zgodilo z njima, a čutila sta, da je notri nenavadno toplo.

Tako! Svojega naslednika sem obvestil, da zapuščam službo, svojo dolžnost sem izvršil, sedaj pa domov!

Vreme se je nekoliko pomirilo. Srečno jo pririneva z Vončino do stotniškega poveljstva. Vončina hoče poskusiti svojo srečo

po osvojitvi oblasti dekretirali njega izvršitev. Toda dekret je ostal samo na papirju. V resnici so kmetje — ne brigajoč se za vladni dekret — razlastenje veleposestva kar po svoje izvršili brez pravega načrta. Oni so si zemljo med seboj razdelili. Kakor na Francoskem l. 1793 tako je tudi v Rusiji leta 1917 na mesto veleposestva stopila — ne ljudska lastnina zemlje — ampak zasebna lastnina posamnih kmetov. Posestni egoizem poljedelca je bil močnejši kakor pa socialistične namere v kmetstvu: „Premagali smo buržoazijo po mestih, ali po vaseh vzdiguje zdaj nova buržoazija svojo glavo“ — je dejal Lenin v nekem svojih govorov. V resnici se je s posestvinimi razmerami spremenilo tudi mišljenje ruskega kmeta. Kmetje so bili revolucionarni, dok se je šlo za osvojitve zemlje dosedanjih posestnikov. Oni bi se še danes uprli monarhističnemu poskusu (reakciji), ki bi jim hotel zopet odvzeti pridobljeno zemljo. A vendar stoji že zdaj v neutajljivem razrednem nasprotju napram industrijalnemu delavstvu. Želijo pač, da se zopet upostavi „red“ v deželi, da bo njih nova last zasigurana. Tudi nimajo volje, pošiljati stradajočim meščanom vsega žita, ali pridelke zamenjavati za v ceni padli papirnati rubel. Zato naletijo „rudeče garde“, ki rekvirirajo pri kmetih živila, po vaseh celó na oborožen upor. V tem razpoloženju pretežno večine kmetstva tiči brezdvomno največja nevarnost za rusko proletarsko republiko. Rusija skuša zdaj, kar je Francija po l. 1793, vsa srednja Evropa po l. 1848 že poskusila: ko je kmet svoje zahteve dosegel in si zavaroval svojo posest, postane konservativen in postane zasloba tistih moči, ki si prizadevajo potlačiti njegove meščanske zavezniške od včeraj. Ko so se bili francoski kmetje l. 1793 polastili veleposestva, so povzdignili generala Bonaparte do oblasti, da je zopet upostavil „red“, ščitil njih novo posest; kaj če ni danes že velik del ruskih mušikov pripravljen kacega Mihaela, Nikolaja Nikolajeviča, Aleksejeva ali Krenskega povzdigniti k oblastu, ki naj porazi proletarce, čijih revolucija je kmetom naklonila veleposestva?

Člankar pa priznava tudi, da pretijo boljševiški vladi še druge nevarnosti. Nič manjši in nepregledni v svojih posledicah so socialni prevrati, ki so se izvršili v industriji. Vlada sovjetov se je lotila tudi razlastitve kapitalistov. Nekatere industrijske stroke so bile podržavljene, mnogo tovarn so prevzeli krajevni sovjeti v svojo upravo. Samoumevno je, da je ta prehod „sovjetovski vladi“ povzročil dokaj nasprotnikov.

Razlasteni kapitalisti in tisti, ki se razlastenja boje v bodočnosti; industrijalci ali veleobrtniki, bankirji, trgovci doli do kramarjev; ravnatelj in upravni uradniki, ki se ne morejo uživati v nov proletarski red, vsi taki hrepeneč pričakujejo protirevolucijo, med tem ko marsikateri nevedni delavci, ki ne umevajo nove, proletarske delavske discipline, uhajajo k anarhistom in tako še povečajo težave.

K vsem takim nevarnostim, ki so v tesni zvezi z družabno revolucijo, se pridružujejo še posledice narodne katastrofe, ki je zadela Rusijo. Finska, Estonija, Livonija, Kurska, Litva, Poljska, Ukrajina, Besarabija so zasedene po osrednjih velesilah. Kavkaz je odpadel. V transkavkaški pokrajini tabori Turki. Donski kozaki — v strahu radi svojih privilegij, podeljenih jim od carov, so, zvezani s češkimi brigadami in z Ukrajino, med uporniki. Velika stara ruska država je razdejana, narodna samozavest Velikorusov je občutno ranjena, narodni ponos sega od inteligence in buržoazije na malo meščanstvo in kmetstvo. Vse to dejstvuje proti boljševikom. Splošno dolžijo boljševike, da so Rusijo razorožili, jo izročili tujemu nasilniku, jo razkosali; težko prizadeta narodna samozavest ruskega ljudstva govori proti sovjetom.

K temu še pristopa nevarnost zunanega umešavanja v notranje ruske razmere v kljub podpisanemu miru. Antanta se ukvarja z mislijo, da pošlje japonske voje čez Sibirijo, da bi pripomogli njenim somišljenikom do moči in znova začeli vojsko na vzhodu in tako vezali velike nemške sile proti vzhodu, ki so zdaj na zahodu. Poleg tega so še zdaj tam na okrog nemški voji, katerim pa Rusija ne more nasproti postaviti enakovredne armade.

Vsa ta dejstva so nam še bolj umljiva, ako uvažujemo to okoliščino, da so se s svojo pretkanostjo polastili ruske vlade židovski elementi, ki povsod plešejo okrog zlatega teleta. Tragična je osoda bivše Rusije. Podgorjanski.

- Podpisujte -
8.
vojno posojilo!
Rok do 17. julija 1918.

še na našem desnem krilu. Ker je spodnja pot sploh nedostopna, hoče priti od zgoraj doli. To mu dovolim pod pogojem, da vzame s seboj dva moža, jaz pa odidem na toplo. Po petih urah se že prične.

Nisem se še vlegel, ko prisopiha neki vojak s čudnimi novicami: „Vončina je prišel do naše straže in zvedel, da je en ‚posten‘ na mestu že od sedme ure zvečer!“ itd. — Kot bi trenil, sem bil zopet napravljen. S stotnijskim poveljnikom, ki je še čul, jo mahneva proti desnemu krilu. S seboj sva vzela vrh. Seveda gaziva po gorenji poti, na spodnjo pa pošlje poveljnik nekaj mož, da napravijo po možnosti vsaj zasilno pot. Na potu zveva veselo novice, da je Vončina rešil vojaka in da že gre semkaj. S stotnijskim poveljnikom se vrneva.

Kmalu jo primaha tudi Vončina in pripoveduje: „Z veliko težavo, v nevarnosti za lastno življenje, sem se spustil doli proti prvi baraki našega voda. O prvi in o drugi baraki nobenega sledu. Pri koči saperjev sem videl le del vrat. Skozi okno so mi podali saperji lopato, da sem mogel

odkopati vrata. Z lopato oborožen se podam dalje, da poiščem kočo naše straže. Toda tudi ta je pod snegom. Iz snega je molela le dolga palica, po kateri sem spoznal, da mora biti tukaj koča. Lotil sem se dela ter srečno prikopal do strehe in potem do vrat. V koči so bili razvodnik Peterlinkar ter infanterista Klančar in Cirar. Čuli so, a ven iz barake si niso mogli pomagati. Razvodnik mi je ves preplašen pripovedoval, da stoji Žiberna že od sedmih zvečer na straži. Z inf. Cirarjem sta ga šla iskat, a na potu ju je dohitela lavina in oba odnesla kakih 20 korakov navzdol. Cirarja je popolnoma zasula, razvodnika le do ram. Na klicanje je prihitel Klančar in oba odkopal. Razvodnik je zatrjeval, da do ‚postna‘ ni mogoče priti. Jaz pa sem se le odločil, da poskusim rešiti Žiberno. Po neki skali sem spoznal mesto, kjer je kritje za ‚postna‘. Na klicanje se mi je res odzval Žiberna izpod snega. Odmetal sem sneg in prišel do njega. Ves prezebel in izmučen je bil revež, a v koči ni bilo snega. Žiberno sem odvedel v barako.“

Velecenjeni naročniki!

Prosimo, oprostite, da se obračamo zopet z nadlegovalno prošnjo na Vas. Pri polletnem obračunu stanja naših Dolenjskih Novic smo se žalibog zopet prepričali, kakšen grozovit prepad je med dohodki in stroški in da z dosedanjo naročnino pri še vedno malem številu naročnikov ne moremo in ne bomo vzdržali edinega dolenjskega lista.

Cene za papir in za vse druge tiskarske potreščine so se tekom preteklega pol leta zopet tako neizmerno povzdignile, da nam preti koncem leta grozovit primanjkljaj, če ostanemo pri sedanjih letnih naročninah 5 kron. Odločiti smo se morali, — verjemite, da silno neradi — **da naročnino takoj sedaj za drugo polovico leta 1918 zvišamo na celoletno 8 kron.**

Veledragi naročniki, ne zamerite nam tega! Pomislite, drugi listi, ki imajo naročnikov petkrat več ter mnogo inseratov in se tudi sicer niso nikoli borili s takšnimi težavami za svoj obstanek, kakor ravno Dol. Novice, so vsi primeroma še višje vzdignili naročnino. Prosimo tedaj prav vljudno, blagovolite nam poslati čimpreje razliko med dosedanjo in novo naročnino v znesku **1 krono 50 vinarjev za drugo polovico leta 1918.** Na odrezku nakaznice oziroma na položnici razločno zapišite „Doplačilo“. Prosimo najlepše tudi one, ki še naročnino za celo leto dolgujejo, naj blagovolijo poslati z morebitno zaostalo naročnino 5 kron še zraven razliko 1 K 50 v, torej skupaj **6 kron 50 vinarjev.** Kdor je pa plačal že za prvo polovico tega leta 2 K 50 v, pošlje sedaj 2 K 50 v in še 1 K 50 v, tedaj skupaj **4 krone** za drugo polovico l. 1918. Položnice pošljemo deloma danes, deloma v prihodnji številki.

Veliko žrtev ste že doprinesli za obstoj Dol. Novic, hvala Vam! Zelo težko Vas prosimo vnovič, a prositi Vas pa moramo: Delajte še nadalje vztrajno in požrtvovalno za naš list, za dobro stvar!

P. Kajetan Popotnik †.

Zopet je zahtevala nemila smrt svojo žrtev v vrstah Usmiljenih bratov. Pobrala je enega izmed najboljših in najdelavnejših moči. Preč. g. P. Kajetan Popotnik je dne 2. julija v Gradcu po daljšem bolehanju v 62. letu starosti in v 40. letu svojega vzvišenega poklica mirno zaprl svoje oči v

Tako je pripovedoval Vončina. Kompanijski poveljnik ga je radi take požrtvovalnosti pohvalil in mu velel, naj gre spat. Naročil je zanj dober čaj.

V prepričanju, da tudi moji ljudje niso več v nevarnosti, sem zaspal zjutraj ob štirih. To je bila noč, ki je ne pozabim nikdar.

Drugi dan, na praznik sv. Štefana je kompanijski poveljnik še enkrat poklical k sebi četovodjo Vončina, Klančarja, Peterlinkarja in Cirarja, da je natančno raziskal ves dogodek. Žiberna je bil ta dan bolan, in poveljnik je moral k njemu, da ga je zaslišal. Tudi Vončina je zbolel, ker se je ponoči močno prehladil.

Dopoldne smo prišli tudi do desnega krila in do poveljnika Breganta. Tam doli niso okusili toliko hudega, kot mi tu gori.

Novo leto 1916.

Od one strašne noči do Novega leta smo imeli lepe dneve.

Novo leto smo sprejeli prav slovesno. Do desetih sem bil v službi, potem pa sem

Gospodu. Dne 4. julija je bil na Kainbachu pri Gradcu slovesno pokopan ob veliki udeležbi pogrebcev. Pokojni se je rodil dne 19. julija leta 1857. v Lačah v Zilski dolini na Koroškem. — Leta 1893. so poslali višji predstojniki P. Kajetana iz Gradca v Kandijo kot prvega prijorja z nelahko nalogo, da pripravi in preuredi mali stari grad Neuhoft za konventno bolnišnico. Leta 1894. je bilo delo pod njegovim modrim in spretnim vodstvom že toliko izvršeno, da se je zamogla s 1. januarjem istega leta bolnišnica izročiti svojemu plemenitemu namenu. P. Kajetan je započeto delo neumorno nadaljeval in izpopolnjeval ter zgradil že v treh letih na vrtu novo poslopje, v katerem je bilo prostora za 80 postelj. — Vsled svojega blagoslovljenega gospodarstva in plodonosnega delovanja, vsled svoje izredne ljubeznivosti, prijaznosti in pravičnosti ter vsled svojih mnogih dušnih in telesnih vrlin in zmožnosti si je pridobil rajni P. Kajetan splošno spoštovanje in udanost v svoji konventni družini ravnotako, kakor tudi v vseh slojih prebivalstva blizu in daleč. Imel je vsepovsod obilno odkritih prijateljev, velikodušnih dobrotnikov in usmiljenih src. Vse je častilo blagega moža, vse je pomagalo dobremu P. prijorju pri njegovem človekoljubnem podjetju. — Leta 1905. je bil P. Kajetan izvoljen za prijorja na Kainbachu. Pozneje je bil tudi prijor v Št. Vidu ob Glani in v Algersdorfu in zadnji čas tudi kot definator provincije. — Njegovo požrtvovalno in nesebično delovanje na obširnem karitativnem polju v pomoč trpečemu človeštvu je našlo odmev tudi na Najvišjem mestu. Cesar Franc Jožef I. ga je odlikoval s zlatim zaslužnim križem s krono za njegove vsestranske velike zasluge. Vsemogočni pa ga bo gotovo odlikoval z večno krono kot plačilo za njegovo vzorno in vzgledno življenje. Vsi, ki smo poznali in ljubili P. Kajetana, mu ohranimo časten in hvaležen spomin.

Ali smo že blizu konca?

(«Naša Moč».)

(Dalje. 4.)

Slika „Skrivnostna ovira“.

Te razmere, ki so se z osnovo nemškega „Bundestaga“ pod vodstvom Avstrije še dokaj zboljšale, so ostale trajno dobre pod vlado cesarja Franca I. in njegovih naslednikov, dasi se minister Metternih in tovariši za idealno smer rimskih cesarjev niso kaj trudili. Celó nemirno leto 1848. ni moglo izdatno škodovati Avstriji.

Prvi hud udarec je prišel leta 1859, ko smo v nesrečni vojski s Sardinci izgubili lepo Lombardijo. Temu so sledili takoj nastopno leto neprijetni in za nas

šel na bataljonsko poveljstvo. Tam so bili zbrani skoro vsi častniki tretjega bataljona in se prav lepo zabavali, zato sem se tudi jaz kmalu vživel v to družbo. Zapeli smo nekaj pesmic. Seveda, stotnik ni pozabil na ono: „Kje je tista muha...?“ Stotnik je pomaknil svojo uro za deset minut naprej, da bi mi svojo polnočnico končali, predno se prične zunaj na fronti.

Točno ob 12. uri je stotnik ugasnil luč. Stojte smo poslušali polnočni govor poveljnika Fröhlich-a ter s trikratnim slava-klicem na srečno, zmage in miru polno novo leto smo trčili s kozarci. Luč je zopet zagorela.

Šli smo ven, da vidimo, kako bo moštvo sprejelo novo leto. Nestrpno čakamo... Polnoč!... Prva raketa švigne proti zvezdnatemu nebu — za njo druga, tretja... Gromoviti „hura“-klici zagrmijo tam pri naši 12. in pri sosednji 9. kompaniji. Tam na nasprotnem bregu se še drugi bataljon pridruži naši ovaciji s huraklici, salvami in raketami. Rakete švigajo proti nebu, salve odmevajo od gora, huraklici pretresajo ozračje.

Iz Metlike. Pri nas so se pojavile koze. Oblast je zaprla šolo. Bolezen se je zanesla iz Podzemlja. Morda se ne bo preveč razširila, ker so se dali ljudje cepiti. — Na Petrovo je strela udarila na Gor. Lokvici v hruško in užgala poleg stoječi goveji hlev posestnika Malneriča. Hlev je pogorel. Ljudje so ubranili, da se ogenj ni razširil. Skoro istočasno je strela udarila v Magovcih v pod, ki je tudi docela pogorel. — Na hrvatski strani čez Kulpo je naredila toča občutno škodo.

Franjo Neubauer:

Domov!

(Vrnitev ujetnika.)

Nasměj se mi, dékle, nasměj!

Že rožam se cvetje osipa,
jasmin ga otresa že z vej,
iz popja hotela bi lipa.

Nasměj se, obriši solzé
in srečna ostani! Adijo!
Iz ljubljene rodne zemljé
golobčki po mene letijo.

Že mahajo robci mi, glej,
kot bele golobje peroti!
Še enkrat se, dékle, nasměj
in vošči mi srečo na poti!

Dogodki preteklega tedna.

Cesarica Cita je bila pretekli teden bolana za influenco. Sedaj se ji je zdravje zopet popolnoma povrnilo. Vsemogočni naj nam ohrani milosrdno vladno mater mnogo let! — Proti nesmiselnim govoricam o cesarju in cesarici. Dne 3. t. m. so se oglašili pri ministrskem predsedniku dr. pl. Seidlerju voditelji nemških strank in vprašali, kaj namerava vlada ukreniti proti nedopustnim govoricam, ki se zadnji čas širijo o cesarju in cesarici; te govorice najgloblje žalijo čut patriotično mislečega prebivalstva. Dr. pl. Seidler je izjavil, da te podle in nezmiselne govorice, ki izhajajo nedvomno iz zunanjih sovražnih virov, z najglobljim ogorčenjem zavrača in osebno jamči, da ni na njih niti sence resnice. Oblasti bodo proti razširjevalcem, posebno pa proti povzročevalcem teh govorice najbrezobzirneje nastopile in dolžnost vsakega državljanu je, da jih v tem podpira. — Praznik sv. Cirila in Metoda se je v Ljubljani slovesno obhajal v nedeljo dne 7. julija v trnovski cerkvi. Pri sv. maši je pel posebni zbor staroslovensko besedilo po skladbi dr. Fr. Kimovca, ki je vodil sam petje. — Španska bolezen se je pojavila tudi že v Ljubljani in Zagrebu. V Trstu se je po pojavil pegasti legar. Oblast nujno svari prebivalstvo pred neprevidnim vživanjem nezrelega sadja in zelenjave. — Ministrstvo dr. pl. Seidlerja po cesarjevi odločbi ostane. Ob enem je cesar sklical državni zbor za 16. julija. Parlamentarne stranke niso izpremenile svojega stališča in je položaj tak kakršen je bil. — Dne 3. julija je umrl turški sultan Mehmed Rešid. Dne 4. julija ob 10. uri dopoldne pa je zasedel novi sultan Vahid ed Din kot Mehmed VI. turški prestol. — Italijani so začeli dne 2. julija ofenzivo ob Piavi. Tudi na drugi laški fronti se vrše neprestano hudi boji. Col del Rosso in Monte di Val smo izpraznili. — Na zapadnem bojišču se vrše samo krajevni in poizvedovalni boji. — V Ljubljani so začele izhajati dr. Šusteršičeve „Novice“. — Češko učiteljstvo zahteva od države, da pomaga temu stanu, ki vsled vojnih razmer razmeroma največ trpi. — Povodom zmage ob Piavi je vdrlo nekaj Lahov v prostore nemškega poslanstva v Rimu in so napravili tam precejšnjo škodo. Uničili so tudi tri velike slike cesarske družine. Švicarski poslanik

se je za stvar takoj zavzel pri italijanski vladi, ki je prizadetega policijskega komisarja degradirala in mu odvzela plačo, češ, da zadené krivda njega, ker je prepozno posegel vmes. — Iz Budimpešte poročajo o neki milijonski slepariji. Neka organizirana skupina avstrijskih sleparjev je izvabila več ogrskim trgovcem nad 1 milijon kron. Dunajski trgovec Moritz Fischer je bil ponudil ogrskim trgovcem velike množine vžigalic. Izdal pa je ponarejene dobavne nakaznice, na katere so mu plačali nad 1 milijon kron. — Na Poljskem je začel zborovati poljski državni zbor. Ker Poljska še nima vladarja, ga nadomestuje takozvani regentski svet, ki sestoji iz treh članov. — Irci se vstrajno upirajo Angležem, ker le-ti hočejo miruljubne Irce tudi vpreči v bojni voz. — Govori se, potrjeno še do danes ni, da so ruskega carja umorili. — Ameriški vojni državni tajnik Baker naznanja, da je zdaj pod zastavami 100.400 častnikov in 2.010.000 mož. Pred 14 meseci je služilo v ameriški vojski le 9554 častnikov in 202.510 mož.

Razvedrilo.

Pouk v zemljepisju. Učitelj razlaga učencem, da je zemlja okrogla. Ker je bil učitelj strasten nosljač, je imel dve nosljači in sicer med tednom okroglo, ob nedeljah in praznikih pa čveterovoglato. S svojo okroglo nosljačo dokazuje šolarčkom okroglasto obliko zemlje. Pride nadzornik in učitelj izprašuje svojo nadepolno mladež tudi iz zemljepisja o obliki zemlje: „No Štefanček, kakšno obliko ima naša zemlja?“ — Nič odgovora! — Francek tudi ne ve in ne Tonček in Urbanček še manj! Moško se dvigne v zadnji klopi Mihec Teleban in modro vzklikne: „Jaz pa vem! Med tednom je okrogla, ob nedeljah in praznikih pa na štiri vogale!“ — „Za živ krst, kako si pa prišel na to?“ začudeno vpraša nadzornik. — „Vsaj so nam gospod učitelj razlagali, da je zemlja takšna kot njihova nosljača.“

Dolenjska. Možakarček pride zelo težko obložen iz Trške gorice domov. Ženica regla kot budilček, on pa ves truden pomrma: „Zapiši, da jutri preberem, nocoj itak ne razumem nič in zapomnil bi si še manj!“

V šoli. V prvem razredu deške šole zabičuje prvo uro učitelj, kako naj dvignejo šolarčki roko, da se v šolski sobi kaj ne pripeti. „No Jožek, si razumel?“ — „Sem!“ — „Ino, kaj boš tedaj napravil v takem slučaju?“ — Jožek miruje. — „Ino, ali si nisi zapomnil, kar sem pokazal?“ — „Sem!“ — „Ino, zakaj ne dvigneš roke?“ — Jožek jokaje: „Ker pa še ni slučaj!“

Stalna služba. Jetničar kregá jetnika rekoč: „Boste precej tiho!“ — Jetnik: „Kaj? Vi boste meni žugali, ki vas vsak trenutek lahko odpuste, mene pa šele čez dvajset let!“

Pri zdravniku. Žena: „Oh, mojemu možu je čimdalje huje, pomagajte mu vendar!“ — Zdravnik: „Hm, — puščal sem mu že, krvi sem mu že tudi vzel, — ne preostaja družega, kakor če mu še kak zob izderem!“

Spretni tat. Odvetnik zagovarja tatu tako izborno, da poslušalci začno jokati in tudi tat si z lepo rdečo ruto briše solze. Državni pravdnik to opazi in se začudi rekoč: „Lejte ga lumpa, saj ima mojo ruto!“

Orožniško sporočilo. Na jezeru, kjer se uče plavati, se čoln preobrne in vsi, kar jih je bilo v njem, padejo v vodo. K sreči je bilo srčnih ljudi dovolj, da so ponesrečence izvlekli iz vode. Kmalu potem naznani orožniški načelnik ta dogodek gosposki in poročilo takole konča: „...Hvala Bogu in srčnosti ljudi, da ni noben utonil — marveč smo še eno žensko več vun potegnili, kakor jih je v vodo padlo.“

Ženitna ponudba. „Izobražena ženska, kolesarica, ki prevozi v eni uri 25 kilometrov, se želi poročiti z moškim, ki v eni uri ravno toliko prevozi. Tajnost častna reč, vera zasebna (privatna) reč, denar glavna reč, vse drugo postranska reč. Ponudbe na uredništvo Dol. Novic.“

Loterijske številke.

Gradec, 3. julija 83 85 60 31 33

Listnica uredništva:

G. Stanko Kn. Guštanj. Rokopisi se ne vračajo, četudi ne objavimo. — A. M. Beljak. Upamo, da pride ob priliki vse na vrsto. Hvala lepa!

Kupi se, ali pa na posodo vzame dve konjski opravi (komate).

Ponudbe se naj pošljejo na tukajšnje upravništvo.

Na prodaj je:

Koliba ali stojnica (stani) za sejmarje, in veliko salonsko ogledalo, primerno za modne trgovine, gostilniške dvorane, krojače, šivilje, brivce itd. Kupci naj se oglase pri uredniku Dolenjskih Novic.

Pošteno siroto sprejme

kakor za domačo neka družina z enim otrokom na Dunaju. Starost od 17 do 20 let. Prednost ima, katera zna nekoliko šivati, razume vsaj malo nemško in ima veselje z otrokom. Zagotovljena dobra hrana in prijazno ravnanje. Ustmena pojasnila daje uredništvo Dol. Novic.

Služkinja ki zna nekoliko kuhati in opravlja vsa domača dela, se sprejme takoj. — Kje, pove uredništvo Dolenj. Novic. — Plača 50 kron mesečno.

Upravnik (vavpt)

se takoj sprejme na neki graščini na Dolenjskem. Plača in postranski prejemki v živilih dobri, stanovanje prosto. Govoriti mora slovensko in nemško. Prednost ima oženjeni, ker si lahko žena in večji otroci še posebej veliko zaslužijo. Natančneje pri upravništvu našega lista.

BRATJE SCHÖN

Dunaj I., Fischerstiege Nr. 8
priporoča svojo bogato zalogo
: galanterijskega :
nürnberškega blaga
in drobnarije na debelo trgovcem.
Zastopnik: Josip KLEINDIENST, Rudolfovo.

Kupujejo se:
suhe borovnice, črešnje
in letošnje gobe.

Ponudbe z navedbo množine in cene na trvdko

Josipa Val - Ljubljana.

Priletna ženska

se takoj sprejme v bližini Novega mesta v kmečko družino. Imeti mora veselje do otrok in do dobre njihove vzgoje. — Pojasnila daje upravništvo Dolenjskih Novic.

Advokat

dr. Juro Adlešič

vljudno naznanja, da je otvoril svojo pisarno

v Ljubljani, Sodna ulica št. 6/II.

Ljubljana, dne 1. julija 1918.

Pri pomanjkanju moke

je najboljši pripomoček „Mehlata“-moka; je k vsem pekarijam, močnatim jedilom, kruhu, juham itd., za pridodati, ker potem lepo izgledajo, narastejo, hranljivost, zasitnost, izdatnost pridobé. Zdravniško priporočeno proti razl. boleznim. Vsebuje 10% sladkornih, 10% mastnih snovi. Dobi se najmanj 1 karton s 25 zaviti. za K 75; pri 5 kartonih še 10% popusta. (Mala prodaja zavitku je 3:50 K.) A. Postržin, Graz, Steyregg. 60/II. Za event. vprašanja se prosi znancko.

Barva za obleke.

OBLEKA pobarvana izgleda in nadomesti novo samo tedaj, če se resnično le z najboljšo, stanovitno la barvo pobarva. Vsak si lahko sam doma brez truda in stroškov pobarva obleko ali kaj drugega, naj si bo iz kakoršnegakoli blaga. Najmanj se pošlje že 10 zaviti. pošt. navodilom za K 10:20. Trgovci 100 zaviti. K 40, 1000 zaviti. K 35 za vsakih 100 zavitkov. A. Postržin, Commission „Mehlata“, Graz, Steyregg. 60/II.

Verige za živino, kotle-brzoparilnike, štedilnike za vzdati, okovje za okna in vrata, orodje za zidarje, kovače, ključarje in mizarje, žico, pocinkano mrežo za ograjo, samokolnice, železne ročne blagajne, kuhinjske tehtnice in drugo železnino - dobava trvdka

A. Sušnik

Ljubljana, Zaloška cesta.

Želi se kupiti

v mestu ali prav blizu mesta hišo z vrtom, oziroma s posestvom. — Cena približno 50.000 kron. Pismene ponudbe na naslov: „Kupec“ na uredništvo Dol. Novic.

Malo posestvo

se želi kupiti na Dolenjskem. Kdor bi ga prodal, naj naznani upravništvu Dol. Novic.

- Lekarina -
J. BERGMANN

v Rudolfovem
kupuje po najvišji ceni:

kimel, janež, lipovo
- cvetje, bezgovo -
- cvetje, kamilice, -
- žavbelj, ajbiš, -
- tavžentrože in -
druga zdravilna
- zelišča sveža ali -
- suha - -